

NGA MAHI

A TE

HUI O TE HAHI MAORI

O TE TAKIWA O

HERETAUNGA

I TE PIHOPATANGA O WAIAPU.

I HUIHUI KI PAKOWHAI TIHEMA 11, 12, 1872.

Auckland:
UPTON & Co., CANADA BUILDINGS, QUEEN STREET.

1873.

499M

1873

CHU

Acc 241660

NGA TANGATA I TAE KI TE HUI.

UPOKO.

TE PIHOPA O WAIAPU.

MINITA.

VEN. W. L. WILLIAMS, Atirikona o Waiapu.
REV. S. WILLIAMS, Te Aute.
REV. T. HUATA, Te Wairoa.

MANGAI REIMANA.

NOA TE HUKE, Omaahu.
HENARE TOMOANA, Pakowhai.
HOERA TE KAHU, Mohaka.
AHIPENE RURU, Te Wairoa.
TE OTENE PIKOWAI, Te Wairoa.
PITA TAUHOU, Nukutaurua.
RIHIMONA MANUHIRI, Nuhaka.

HE KI

I WHAKAPUAKINA E TE HUI O TE HAHĪ MAORI O TE TAKIWA O
HERETAUNGA, I TE TAU 1872.

I.—MO NGA KURA.

1. Kia puta te whakaaro a te iwi, i nga kaainga kahore ano
kia rato i te kura mo a ratou tamariki, kia whakaturia he kura
mo ia kaainga, mo ia kaainga.

2. Kia tirohia e nga tangata o te Hahi, i nga wahi e whai
kura ana mo nga tamariki, tetahi tikanga e whakaakona ai nga
tamariki o te kura ki nga tikanga o te Rongo-pai, kia pakari ai
to ratou matauranga.

3. Ko te tikanga pai mo te kura i Te Aute, kia tiro-tirohia
i ia wahi, i ia wahi, etahi o nga tamariki kakama ki te ako, o
nga mea ata noho, hei tamariki mo taua kura; me kore e puta i
reira etahi tangata whai-whakaaro ki nga mahi a te Hahi i roto
i enei wa e takoto ake nei.

II.—MO NGA KAAINGA MINITA-KORE.

Kia puta te kupu a tenei Hui ki te Pihopa, me kore e kitea e
ia tetahi tikanga e tu ai he Minita mo nga kaainga kahore nei
he Minita.

III.—MO NGA TAITAMARIKI.

Kia puta te kupu a tenei Hui ki nga tangata whakaaro o te
Hahi puta noa i tenei Takiwa, kia whakahaua nga taitamariki o
ia wahi, o ia wahi, kia tahuri ki te korero mo te whakaunga;
kia ata mohio ai ratou ki nga tikanga o te Rongo-pai, kia whi-
whi ai hoki ki te pai i runga i te karakia.

IV.—MO NGA WHARE-KARAKIA KIA HANGAA.

Ko nga tangata o nga kaainga kahore nei he whare-karakia,
kia puta to ratou whakaaro kia hangaa he whare karakia mo
ratou.

V.—TE KAAINGA E HUIHUI AI.

Ko te kaainga mo te Hui o te Hahi i tenei tau e haere ake
nei, ko Omaahu.

HE KI KUA WHAKAPUAKINA I TE TAU 1871.

I.—MO NGA MAHI A NGA PARIHA.

E pai ana kia waiho nga tikanga a te Hui o te Hahi Maori o te Takiwa o Turanga, mo nga mahi a nga Pariha, hei tikanga mo te Hahi o tenei Takiwa.

II.—MO TE TANGIHANGA TUPAPAKU.

E. whakaae ana tenei Hui ki te he o tenei mahi o te tangihanga tupapaku, he mahi whakarawakore i te pani, i te pouaru. He whakahau hoki tenei ki nga tangata o tenei Takiwa, kia whakarerea taua mahi.

III.—MO TE KAWA I TE RONGO-PAI.

Kia puta te whakaaro o nga tangata o ia kaainga, o ia kaainga, o tenei Takiwa ki te kohikohi i etahi moni mo te kawa i te Rongo-pai ki nga tauwi, ki nga mea kahore ano kia rongo noa ki te mahi whakaora a Te Karaiti.

IV.—MO NGA KAI-WHAKAAKO.

He kupu tenei kia puta ano te whakaaro o ia pariha, o ia pariha, kia kohikohia he oranga mo nga kai-karakia e karangatia nei he “kai-whakaako” te ingoa.

TAPIRI.

Ko te korero tenei a te Upoko i te timatanga o te mahi a te Hui, Tihema 11, 1872.

E hoa ma, e nga Minita, e nga Mangai o te iwi:

Ka roa tenei takiwa i muri o tera Hui o tatou ki tenei kaainga. I taua wa, kei te mau nga raruraru o te whawhai, kei te noho manukanuka nga tangata. Inaianei ka tatu te manawa ki raro. Ko tenei, na te atawhai o te Atua ka ngaro te riri, ka whakahokia ano nga whakaaro ki te Atua.

He maha nga wahi o Niu Tirenī e hurihuri ana ki te pai. Ko Ngapuhi, ko te iwi nana i timata te whakapono; te putanga mai o nga raru o te ao ki a ratou, te whawhai, te ngoikore, me nga whakawainga maha, ka mahue te karakia o te tokomaha. I tenei wa ka whakaarahia nga mea kua hinga ki raro, ka whakahoutia te mahi. Ka pera me nga Hurai i te hokinga i Papurona, ka hangaa nga whare-karakia, ka huihui nga tangata ki roto. Ko te ahua katoa tenei o Waiapu, o Uawa; nga iwi i raru i te riri, kei te whakahokia nei nga whakaaro o etahi ki runga o te tikanga. Tera hoki tetahi ohonga, kei te Wairoa. Ko te iwi kua whakarere rawa i te mahi, kei te karanga inaianei ki etahi pukapuka karakia ma ratou. E kore e maha he kupu maku mo Heretaunga. Kahore e kitea kei te panuku ake te whakaaro. Ko te ahua o te tangata kei te patiti o te parae, kahore nei e pihi ake i te maroke. Kei te ora ia te putake, heoi e kore e tupu nga rau i te wai-kore; he kore hoki no te Wairua ki roto i nga tangata. Tenei ano tetahi tohu o te maroke; he maha nga kaainga, kahore kia hangaa he whare-karakia. Ko nga mea kua tu i era tau, kei Te Aute, kei Patangata, kei Porangahau, kei Waimarama, kei Uruhou i te Wairoa, kei Te Hatepe, kei Nuhaka tetahi kua pakaru. Ko etahi kaainga nunui, kahore kau he whare kia tu.

Tenei tetahi korero a te Hui i tera tau, kia whakaturia he kura ki ia kaainga, ki ia kaainga, kia akona ai nga tamariki ki

nga tikanga pai. Ko te mea tenei kua whakaritea i etahi wahi. Kei te mohio koutou, ko te tikanga tuatahi tera onamata, i te mauranga mai o te Rongo-pai ki konei, ka whakaturia he kura ki nga kaainga katoa. Te mutunga o te karakia i te ata ka kura nga tangata; no reira te mohiotanga o nga pakeke katoa ki te korero i nga Karaipiture; a ka mohio nga pakeke, ka mahue te mahi kura. Tohe noa matou i tenei tau, i tenei tau, kia akona nga tamariki, kia pera ai me koutou te mohio; na, ka pa te hoha; ka ki nga tangata, he porearea; ka waiho nga tamariki kia noho kuware. I muri mai nei ka whakaturia he kura nui hei huihuinga mo nga tamariki. I Waerengahika tetahi o enei kura. Ko te reo Ingarihi tetahi tino wahi o te ako i reira. Heoi, tera e whakaae nga tangata i noho ki tera kura ki taku ki, ka nui ta koutou whakahawe i reira ki taua reo pakeha; ki ana koutou, he mahi uaua, kahore he pai o roto. I muri mai nei ka whakaarahia e te Kawanatanga he kura mo te iwi. Ko te ture hoki tenei kua takoto, ma te tangata o te kaainga tetahi wahi o te utu mo nga whare, o te oranga hoki mo te kai-whakaako, ma te Kawanatanga tetahi wahi. Na, ka rangona tenei korero, ko ahau te tangata nana i akiaki kia whakaaetia e nga rangitira o Pakowhai tenei korero a te Kawanatanga.

Inaianei, ka tu enei kura ki Pakowhai, ki Omaahu; e pai ana ano te mahi. Heoi, e toru nga mea kia hurihia e koutou i runga i enei kura. Te tuatahi, ka haere mai nga tamariki o etahi kaainga ke, he mahi uaua te rapu kai ma ratou. I te ngahuru, i te mea e pukahu ana te kai, kahore he taumaha; tena, ka itiiti nga kai, ka raru te tangata kaainga. Ko te ture tenei i whakatakotoria e te Hui ki Turanga; kia motuhia he mara kai ma te kura, kia mahia ano taua kai e te katoa, kei tau te taimaha ki runga ki te tangata kotahi.

Tenei hoki tetahi korero. I te timatanga o te kura, ka ngahau te mahi, ka rekareka. I muri mai nei ka hoha nga tamariki, ka oma ano ki nga matua. Na, ko ta koutou tikanga mo nga tamariki, e rere ke ana i ta matou. E kore rawa matou e pai kia oma a matou tamariki; tena, ka oma a koutou, ka ki koutou, kei taku tamaiti te whakaaro; mana ka kore e pai, e taea te aha? Na, ki te hiahia koutou kia akona nga tamariki, kaua rawa koutou e whakaae kia puta ratou ki waho.

Tenei ake te mea nui. Kei nga kura a te Kawanatanga kahore kau he ako ki te karakia ki te Atua. Ko te mohiotanga anake ki nga mea o te ao te akona ana. Na, ki te mea koutou kia mau a koutou tamariki ki te tikanga a te Atua, tapiritia hoki te ako o te whakapono ki runga ki nga mea o te ao.

Ka oti te whare kura i te Aute. Ko taua whare, i kiia i te tuatahi kia hangaa e te Kawanatanga, heoi kihai i mahia. Ko tenei, kua oti; ko tetahi wahi o te utu no nga moni e puta ana i roto i te kaainga o te kura; ko tetahi wahi, he moni kohikohi no tawhiti. Ka timataia nei te mahi a taua kura, hei tapiri ano mo nga kura kua tu. Ko te ako mo reira, he reo pakeha; ka akona hoki nga tikanga o te whakapono.

Kia hurihuri ano tenei Hui i tetahi whakaaro mo nga whare-karakia, mo nga minita hoki. Ki te hiahia koutou kia tau te atawhai a te Atua ki runga ki a koutou, "kia whai kororia a Ihowa i ou rawa, i nga matamua hoki o o hua katoa." (Whakatauki iii. 9.) Me hanga he whare mona, kia tau ai ia ki roto. He karanga Minita hoki ta etahi o koutou. Kua kitea hoki te pai o te Minita hei tiaki mo nga hipi o te kahui. Ki te mohiotia etahi tangata e tau ana mo tenei mahi me tuku atu ki Akarana, kei reira hoki etahi tangata e akona ana mo tenei mahi. Kei era Pihopatanga, ka oho nga tangata ki te Minita mo ratou. Tokorima nga Minita kua whakapakia i tenei tau ka hori nei; kei tera motu tetahi, tokorua kei Otaki, tokorua kei Akarana.

I tera Hui o tatou i takoto tenei kupu, "kia puta te whakaaro o nga tangata ki te kohikohi i etahi moni mo te kawewe i te Rongo-pai ki nga tauwiwi." Na, kua tautokona tenei kupu e etahi kaainga.

Kia tahuri tatou ki te mahi. He whakaaro hou to tetahi, mana e whakapuaki ki te tokomaha. E ki ana a Horomona, "He ora kei nga kai-whakatakoto whakaaro tokomaha." (Whakatauki xi. 14.) Kia mahara ano tatou, ko te tino putake o te ora, o te marama, ko te Wairua o te Atua, i ki ai a Te Karaiti ki ana akonga, "Mana koutou e arahi ki te pono katoa." Ma te Atua e tuku mai tenei Wairua ki a tatou, kia tika ai a tatou mahi inaianei.

